

on otettu uutena opinkohtana oppi luoduista olennoista (creatures). Tätä käsittelevän luvun on kirjoittanut Rachel Muers, joka jakaa luodut kolmeen ryhmään: taivaat, ilmas- to ja sää; maa ja kasvit sekä eläimet (muut kuin ihminen). Erityisesti tai- vaiden käsittely on yllättävää ja kiin- nostavaa. Taivaita on perinteisesti pidetty luomakunnan osana, johon ei voi vaikuttaa mutta joka vaikut- taa kaikkeen – jopa niin, että tai- vas ja ylliluonnolliset toimijat liitty- vät kiinteästi yhteen. Ilmastonmuu- tos muuttaa tätä asetelmaa olennai- sesti.

Ilmastonmuutoksen teologia näyttää olevan nouseva haara eko- teologiassa. On odotettavissa, et- tä ilmastonmuutos pysyy merkittä- vänä julkisen keskustelun aiheena vielä pitkään, eikä aiheen teologi- nen käsittelykään varmasti lopu tä- hän. *Systematic Theology and Clima- te Change* on laadukas kontribuutio ajankohtaiseen aiheeseen ja on erittäin suositeltava teos asiasta kiin- nostuneille.

PIIA RYTIÄ, TEOL. KAND.

THOMAS MCAVOY *Jessie's Miracle.* Washington: Barclay Bryan Press 2009. 220 s.

Massachusettsin ja Marylandin yli- opistojen emeritusprofessori Tho- mas McAvoy kirjoitti syöpään menehtyneen vaimonsa muistoksi teoksen *Jessie's Miracle*. Kirja pyrkii olemaan yhtäaikaaisesti elämäker- rallinen kuvaus kamppailusta syöpä- pää vastaan, raportti syöpähoitojen kehittymisestä sekä teologis-uskon- nonfilosofinen tutkielma sairauden sisältämästä teodikea-ongelmasta.

Kolmenkymmenenyhdeksän avioliittovuoden jälkeen McAvoy'n puoliso sai diagnoosin harvinaises- ta pseudomyxoma peritonei (vatsa-

kalvonontelon valehyytelökasvain) -syövästä. Tilastollisesti uusia tapa- uksia todetaan vuosittain noin yksi miljoonaa asukasta kohti. Nimes- tään huolimatta teos ei ole kuvausta ihmeparantumisesta: rouva McAvoy'n 2003 havaittu syöpä johti kuole- maan jo seuraavana vuonna.

Professori McAvoy on halunnut aktiivisesti tukea harvinaisen syö- vän tutkimusta ja hoitomenetelmi- en kehittämistä. Oman käsityksen- sä mukaan hän on kyennyt merkit- tävästi auttamaan kemisti-insinöö- rin osaamisellaan pseudomyxoman lääketieteellisiä tutkijoita, kuten Ar- mando Sardia ja Andre Dubois'ta; sen sijaan kirurgian ja vatsaontelon- sisäisen huuhtelun yhdistävän ns. HIPEC-hoidon kehittänyttä Paul Su- garbakeria hän ei koskaan onnistu- nut tapaamaan. McAvoy pystyi mie- lestään osoittamaan tutkimuksillaan todeksi hypoteesinsa, että sairaus on mikro-organismien aiheuttama.

Teoksen mielenkiintoisin osa on otsikoitu kysymyksellä "Miksi?" Vai- monsa sairauden myötä taustaltaan harras katolilainen McAvoy joutui pohtimaan, miksi sairauksia ylipään- sä esiintyy luomakunnassa. Näihin tutkisteluihin häntä innosti erityises- ti St. John Newmanin kirkon maa- nantai-iltojen keskusteluryhmä se- kä Joseph Kellyn teos *The Problem of Evil in the Western Tradition: From the Book of Job to Modern Genetics*. McAvoy on tyytymätön perinteiseen dis- tinktioon moraalisen ja luonnollisen pahan välillä. Kriittisessä Vanhan tes- tamentin luomiskertomusten tar- kastelussaan hän päätyy näkemyk- seen, ettei luonnollista pahaan sanan varsinaisessa merkityksessä voi olla olemassa, vaan siihen luettavat asi- at ovat kuuluneet alusta lähtien Ju- malan luomistyön piiriin.

Kellyn ohella pohdintojen in- noittajana oli Rabbi Harold Kush- nerin teos *When Bad Things Hap- pen to Good People*. Kushnerin mu- kaan Jumalaa rajoittavat luonnon lait, ihmisluonnon evoluutio ja mo- raalinen vapaus. Luonnontieteilijän maailmankuvansa pohjalta McAvoy

on vakuuttunut, että universumilla on täytynyt olla alkuhetkensä. Kos- mologisen ja astronomisen tietä- myksensä perusteella hän päätte- lee, että Suuri Pamaus ja kaikki sen tuottama viittaa kiistattomasti kohti universumin Luoja.

McAvoy tunnustautuu teistisen evoluution ja antrooppisen periaat- teen kannattajaksi. Hänen mieles- tään evoluutiossa on havaittavissa optimalisointi, joka tähtää eloonjää- misen maksimointiin. Sosiobiologi Michael Ruseen tukeutuen McAvoy pitää moraalista altruismia biologis- ta altruismia vanhempana. Luon- nonvalinta näyttää näin johtavan ihmisiä osoittamaan epäitsekkyyt- tä toisiaan kohtaan; tämä evoluti- vinen optimalisointi on hänen mu- kaansa ihmiskunnan korkein ihanne. Vaikka geeneihimme on rakennet- tu biologinen pyrkimys eloonjää- miseen, sen lopullinen saavuttami- nen on kuitenkin fyysisesti mahdo- tonta. McAvoy'n mielestä kristillisen ylösnousemususkon lupaus ikui- sesta elämästä toimii täyttymykse- nä tälle pyrkimykselle. Kun kosmiset parametrit on viritetty elämää var- ten ja evoluutio puolestaan älyllistä elämää varten, uskonto tarjoaa kei- non virittyä ikuisen elämän saavut- tamiseen.

Insinöörin logiikkaa soveltaen McAvoy vertaa luonnollisen pahan ongelmaa auton suunnitteluun: niin kuin siinä on tehtävä kompro- misseja turvallisuus-, energiansääs- tö- ja kustannustekijöiden kesken, samoin Jumala on joutunut tasa- painoilemaan luomistyössään. Näin fyysinen maailma on väistämättö- mästi epätäydellinen. Silti Jumala on McAvoy'n mielestä luonut par- haan mahdollisen maailman. Vapaa tahto on hänestä Jumalan korkein lahja ihmiselle, ja vapauden periaate näyttäytyy kaikessa luomakunnas- sa. McAvoy'n mielestä kvanttime- kaniikan havainnot deterministis- ten lakien korvautumisesta tilastol- lisilla laeilla vahvistavat tämän. Evo- luutio edellyttää mutaatioita, mutta mutaatioiden seurauksena voi olla

myös kielteisiä ilmiöitä. Sairaudet, onnettomuudet ja luonnon tuhot ovat McAvoy'n mielestä hinta, joka meidän on maksettava vapaudestamme ja mahdollisuudesta saavuttaa ikuinen elämä. Näin "luonnollinen paha" merkitsee hänen mielestään yksinkertaisesti luontoa. Moraalinen paha on sen sijaan ihmisen aikaansaannosta, seurausta moraalisen evoluution kulkemisesta väärään suuntaan, ja tämän vuoksi Jumala lähetti poikansa maailmaan muuttamaan historian kulun.

Vaikka Jumala toimii McAvoy'n mielestä pääsääntöisesti säättämisenä luonnonlakien mukaan, hän ei torju ihmeiden mahdollisuutta. Ennen kaikkea Kristuksen maailmaan tulo ja hänen tekonsa ovat osoitusta tästä. Siinä tapahtumasarjassa, jonka myötä McAvoy saattoi tehdä lääketiedettä palvelleet havaintonsa pseudomyxomasta, hän näkee vakuuttavia merkkejä Jumalan johdatuksesta. Jessien ihme on näin yhtäältä tämän johdatuksen kokemista, toisaalta vastausta rukouksiin, joissa hän Jeesuksen tavoin suostui Jumalan tahtoon tyytymisen kärsimyksen maljan nauttimiseen.

Paikoitellen McAvoy'n pohdiskelu tuo mieleen professori K.V. Laurikaisen ajatukset uskonnon ja luonnontieteiden suhteesta. Vaikka mukana on paljon omaperäistä ja tekijän koulutustaustasta nousevaa pohdintaa ja uuden ajan kysymyksenasettelua, pohjimmaltaan McAvoy'n ratkaisumalli teodikean ongelmaan ei sisällä mitään erityistä innovaatiota. Pahan synnyn jo itse luomistapahtumaan sijoittavaa ajattelua on esiintynyt muun muassa Jakob Böhmellä sekä laajemmin kristillisessä mystiikassa, esoteerisessa traditiossa ja gnostilaisuudessa. Pyrkimys sairauden olemuksen tyhjentävään teologiseen selittämiseen on toki kunnianhimoinen ja haastava, mutta viisautta on myös Jobin tavoin sanoa: "Minä panen käden suulleni ja vaikenen" (Job 40:4). Tyydyttävämmäksi ratkaisuksi monet kokevat tämän: emme kykene ta-

juamaan, minkä tarkoituksen vuoksi Jumala sallii maailmassa niin paljon paha, mutta Jumala tietää sen, ja tämä riittää.

MIKA RIIKONEN, TEOL. LIS.

RIIKKA NISSI & AILA MIELIKÄINEN (TOIM.)

**Sanaa tutkimassa:
Näkökulmia uskonnolliseen kieleen ja sen käyttöön.
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1398.
Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2014.
345 s.**

Sanaa tutkimassa on artikkelikokoelma uskonnollisesta kielestä ja sen käytöstä. Kirjan toimittajat määrittelevät uskonnollisen kielen omaksi rekisterikseen, tietyssä tilannekontekstissa käytettäväksi rajatuksi kielimuodoksi. Uskonnollisen kielen erottaa arkikielestä sen normatiivisuus ja siihen liitetyt tunnelataukset sekä jonkinlainen pyhyyden aspekti. Toimittajat kuitenkin korostavat myös uskonnollisen kielen monimuotoisuutta ja sitä, ettei uskonnollinen kieli ole muusta sosiaalisesta maailmasta irrallinen ilmiö. Sosiaalisen maailman muutokset, kuten sekularisaatio, vaikuttavat uskonnolliseen kieleen.

Kirjan artikkeleissa tarkastellaan uskonnollista kieltä sekä kirjallisissa että puhutuissa konteksteissa. Teos on jaettu kolmeen osaan. Ensimmäinen osa muodostuu neljästä artikkelista, joista kolme käsittelee raamatunkäännöksiä ja yksi kielenkäyttöä kristillisessä nuortenlehdessä. Toisen osan neljä artikkelia käyttävät metodina keskusteluanalyysejä. Artikkelit käsittelevät uskonnollista vuorovaikutusta, huumoria nuorten aikuisten raamattupiireissä, slangin käyttöä uskonnollisissa kertomuksissa sekä virsilainauksia seurakunnan

työpalavereissa. Kolmannen osan yksi artikkeli käsittelee uskonnollisia metaforia.

Aila Mielikäisen artikkeli on katsaus arkikielestä poikkeavan uskonnollisen kielen syntyyn. Maallisen ja hengellisen kielen ero näkyy jo vuoden 1776 raamatunsuomennoksessa, jossa käytettiin vanhahtavaa kieltä. Koska seuraavaa raamatunsuomennosta jouduttiin odottamaan pitkään tämän jälkeen, raamattukielen ja maallisen kielen välinen ero syveni. Vanhahtavaa raamattukieltä yritettiin uudistaa vuoden 1859 Koetusraamatussa, mutta käännöksen "lorusuomen" nähtiin olevan haitallista uskonnon sisällölle. Vuoden 1938 raamatunkäännöksessä noudatettiin taas juhlanan muodollista tyyliä, ja käännöksen voikin sanoa kiteyttäneen raamattukielen. Vasta vuoden 1992 raamatunsuomennos pyrki irtautumaan vanhahtavasta ilmaisusta, mutta myös tässä käännöksessä on kiteytyneitä jäänteitä. Mielikäinen toteaaakin, että uskonnollisen kielen ylätuolin leimaa juontaa juurensa siitä, ettei raamattukieltä ole uudistettu samassa tahdissa kuin muuta kieltä.

Taru Kolehmainen tarkastelee artikkelissaan vuosien 1938 ja 1992 raamatunkäännösten kielentarkastajia. Vuoden 1938 käännöksen kielentarkastajina toimineet Juhani Aho ja Otto Manninen olivat konservatiivisia. He muun muassa palauttivat käännökseen vakiintuneita ilmauksia sekä muuttivat sanajärjestystä lähemmäs vanhan kirkkoramatun tyyliä. Kolehmainen tarkastelee myös vuoden 1938 käännöksen saamaa vastaanottoa. Yhtäältä käännöksen katsottiin sisältävän hyviä arkaismeja, joiden katsottiin rikastuttavan kieltä. Käännöstä kuitenkin myös kritisoitiin, koska pelättiin, ettei vanhentunut kieli avaudu nuorisolle. Uuden käännöksen tarpeellisuus tulikin ajankohtaiseksi jo 1970-luvulla, ja raamatunkäännöskomitea asetti uuden suomennoksen tavoitteiksi nykykielistämisen ja suomen kielen rakenteiden noudat-